HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

חזקיה וסיעתו. בני דורו שהתריכו ימיס מחריו: **לפנו יושיט.** שהרגו מנשה[1] ולא כתב ספרו שלא היו הנביאים כותבים ספריהן אלא לפני מותן: **מאני קפלא.** דכתיב בספר מלכי (כה) לשר העתיקו מנשי חזקיה וגו' ועל שחזקיה גרס להן לעסוק בתורה כדלמרינן בחלק (סנהדרין דף לד:): **נעץ חרב** על פתח בית המדרש כו' נקרא הדבר על שמו: **לנשף הגדולה.** מגי זכריה ומלאכי זרובבל ומרדכי ואסתר שכולם: **לפנו יחזקאל.** שנתנבא בגולה ואיני יודע למה לא כתבו יחזקאל בעלמו אם לא מפני שלא נתנה נבואה ליכתב בחוצה לארץ וכתבוה אלו לאחר שבאו לארץ וכן ספר דניאל שהיה בגולה וכן מגילת אסתר ומלאכי ועזרא שהיו בירושלים אבל שאר נביאים עשר מתוך שהיו נבואותיהם קטנות לא כתבום הנביאים עצמם אלא מים מים ספרו ובאו אנשי כנסת הגדולה וכתבום שבתורה תניא כמאן דאמר שמונה פסוקים שבתורה יהושע כתבן[6] דתני'[1] וימת שם משה עבד ה' אפשר משה (מת) וכתב וימת שם משה אלא עד כאן כתב משה[2] מכאן ואילך כתב יהושע דברי ר"י ואמרי לה ר' נחמיה אמר לו ר"ש אפשר ס"ת חסר אות אחת וכתיב[2] לקוח את ספר התורה הזה אלא עד כאן הקב"ה אומר[4] ומשה אומר וכותב מכאן ואילך הקב"ה אומר ומשה כותב כדמע כמו שנאמר להלן[3] ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו כמאן אזלא הא דא"ר יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב[8] שמונה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן לימא[9] (ר"י היא) ודלא כר"ש אפילו תימא ר"ש הואיל ואשתנו אשתנו: יהושע כתב ספרו והכתיב[4] וימת יהושע בן נון עבד ה' דאסקיה אלעזר והכתיב[5] ואלעזר בן אהרן מת דאסקיה פנחס שמואל כתב ספרו והכתיב[6] ושמואל מת דאסקיה גד החוזה ונתן הנביא דוד כתב ספר תהלים על ידי עשרה זקנים וליחשוב נמי איתן האזרחי אמר רב איתן האזרחי זה הוא אברהם כתיב הכא[7] איתן האזרחי וכתיב התם[8] מי העיר ממזרח צדק [וגו'][7] קא חשיב משה וקא חשיב הימן והאמר רב הימן זה משה כתיב הכא הימן וכתיב התם[9] בכל ביתי נאמן הוא תרי הימן הוו משה כתב ספרו ופרשת בלעם ואיוב מסייעא ליה לר' לוי בר לחמא דא"ר לוי בר לחמא[3] איוב בימי משה היה כתיב הכא[10] מי יתן אפוא ויכתבון מלי וכתיב התם[11] ובמה יודע אפוא ואימא בימי יצחק דכתיב[12] מי אפוא הוא הצד ציד ואימא בימי יעקב דכתיב[13] אם כן אפוא זאת עשו ואימא בימי יוסף דכתיב[14] איפה הם רועים לא ס"ד דכתיב מי יתן בספר ויוחקו ומשה הוא דאיקרי מחוקק דכתיב[15] וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספון רבא אמר איוב בימי מרגלים היה כתיב הכא[16] איש היה בארץ עוץ איוב שמו וכתיב התם[17] היש בה עץ מי דמי הכא עוץ התם עץ הכי קאמר להו משה לישראל ישנו לאותו אדם ששנותיו ארוכות כעץ ומגין על דורו כעץ יתיב ההוא מרבנן קמיה דר' שמואל בר נחמני ויתיב וקאמר איוב לא היה ולא נברא אלא משל היה א"ל עליך אמר קרא איש היה בארץ עוץ איוב שמו אלא מעתה[18] ולרש אין כל כי אם בבשה אחת קטנה אשר קנה ויחיה וגו' מי הוה אלא משל בעלמא הכא נמי משל בעלמא א"כ שמו ושם עירו למה רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו איוב מעולי גולה היה ובית מדרשו בטבריא היה מיתיבי ימי שנותיו של איוב משעה שנכנסו ישראל למצרים ועד שיצאו אימא

ועל ידי שלמה ועל ידי בני בניו קברה. לפי הספרים דגרסי שלמה ל"ל לחלוף הוה משלשה בני קרא והוה לחליפך דל"ג שלמה לא הוה לחלוף לחליפך ולחליפך לא הוה מן הלויה המשוררים ות"ת ולהנהו גרסי ליה לחמיי לא חזיא ליה הא כתיב (מהלים עג) לשלמה מלהיה משפטיך וגו' וי"ל דדוד אמרו והתפלל על שלמה מדע דכתיב בסוף המזמור כלו תפלות דוד ות"ת לספרים דגרסי שלמה הכתיב כלו תפלות דוד וי"ל לפי שספיימו דוד והא דכתיב נמי שיר המעלות לשלמה דוד כמו כן אמרו חמש עשרה מעלות דוד אמרן ויש ספרים דקא חשיב דכתיב ואימן המזמרי וגרים לקמן דקא חשיב לבניהם וקא חשיב לשלמה דוד כתב ספרו על ידי לבניהם כתב ספרו לשלמה ואימן המזמרי לא היינו לבניהם: **ירמיה כתב ספרו וספר מלכים.** והא דלא כתב ישעיה דהיה קודם ירמיה ספר מלכים לפי שנהרג ולא היה בסוף מלכים ממנשה ואילך (לפי שנהרג) ותפילו ספרו לא כתב: **חזקיה וסיעתו כתבו ישעיה.** לפי שחזקיה גרס להם לעסוק בתורה נקרא הדבר על שמו לבל הוא לא כתבו שהרי מת קודם ליעשיה למנשה[9] כן כמו הרג ליעשיה[6]: **עד לו.** פירש ר"ח עד פסוק ולו לחים בני יהושפט (דה"ב כא) ומסיים לרב שיחם עלמו ועלה שיחום עלמו כתב לפני זה הפסוק וקשה לפירושו דהל"ל עד ולו ובוי"ן[8]: **פ"ה** דיחזקאל לא כתב ספרו לפי שהיה בחוצה לארץ. וקשה[8] דהא ירמיה נמי בחוצה לארץ היה שהלך למצרים ותנבא שם כמה נבואות ולא מלינו שחזר יותר לארץ ישראל:

שמונה פסוקים שבתורה. ס"ל משלוש היה מלריך מכלן לקרות לאחד לאומן מ' פסוקים שלא יקרא עמו אליה לבור[2] ואין נרגה לר"ת דהא כל התורה כולה נמי אחד קורא כדתנן בפרלה (דף כא:) קרלוה אנשי לאלי ואמר בגמ' תנא מה אחין כן בתורה ואומר ר"ש[3] דיחיד קורא שלא הפסקה שלא יקרלו אנשי זה ד' פסוקים וזה ד' וגו' ומה שנוהגים עתה לקרות אנשי [בכל התורה] אומר ר"ת כדי שלא יתביישו מי שלאינו יודע לקרות בעלמו ושלאינו יודע לקרות לפניו נמנעו מלהניח ביכורים התקינו שיהיו מקרין לת מי שיודע לקרות ות מי שלאינו יודע לקרות והא דלמר בירושלמי בפרלה רבי שמואל בר רב יצחק על רב לא היה יכול לקרות לפני רבי שמנתן תורה על ידי שמשה אמר לו ר"ש בן לקיש לעולם יהא אדם זהיר במדת הדין שהרי משה רבינו לא היה יכול לעמוד בדין שנאמר ויאמר ה' אלי הטיבו אשר דברו וגו' ולא עוד אלא שנתחייב מיתה שנאמר ויחר אף ה' בי לאמר גם אתה לא תבוא שם ואין לך דבר שעומד בפני הדין אלא תורה שנאמר ויאמר ה' אלי כתוב לך כתבי את הדברים האלה וגו' ואומר כי על פי הדברים האלה וגו' ואומר ואתה עמוד פה עמדי וגו' ואומר ויהי שם עם ה' וגו' ואומר ויכתב על הלוחות וגו' ואומר ויכתוב משה את התורה הזאת וגו' ואומר ויכתוב משה את השירה הזאת וגו' ואומר ויכתוב משה את המשנה הזאת וגו' ואומר ויכתוב משה את כל דברי השירה הזאת וגו' ואומר ויכתוב משה את התורה הזאת וגו' ואומר ויכתוב משה את כל דברי ה' וגו' ואומר ויכתוב משה את כל החוקים האלה וגו' ואומר ויכתוב משה את כל המצוה הזאת וגו' ואומר ויכתוב משה את כל הדברים האלה וגו' ואומר ויכתוב משה את כל הדברים האלה וגו' ואומר ויכתוב משה את כל הדברים האלה